

Datum: 25. 3. 2008

Novinarska konferenca o prilagoditvi kmetijstva na klimatske spremembe

GRADIVO ZA NOVINARJE

(v elektronski obliki na spletni strani MKGP → novinarsko središče / novinarske konference)

Govorniki:

- Minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Iztok Jarc, agrometeorologinja dr. Lučka Kajfež Bogataj, vodja Sektorja za naravne nesreče Majda Zavšek Urbančič, vodja Sektorja za razvoj podeželja in strukturno politiko Janja Kokolj Prošek

STRATEGIJA PRILAGAJANJA SLOVENSKEGA KMETIJSTVA IN GOZDARSTVA PODNEBNIM SPREMEMBAM

- Kmetijstvo in gozdarstvo sta odvisna od vremena oziroma podnebnih razmer, ki se zaradi človeških aktivnosti vse hitreje spreminja - **spreminjanje rabe tal in emisije toplogrednih plinov (TGP) ter aerosolov**.
- Posledice podnebnih sprememb je mogoče preprečiti le z **zgodnjim in temeljitim zmanjšanjem emisij TGP**. Ker pa se podnebje že spreminja, se mora družba hkrati spopasti tudi z **izzivom prilagajanja na njihove posledice**.
- Brez učinkovite politike blažitve podnebnih sprememb se najboljše ocene globalnega segrevanja v Četrtem ocenjevalnem poročilu medvladnega foruma o podnebnih spremembah gibljejo **med 1,8 °C in 4 °C do leta 2100** v primerjavi z vrednostmi iz leta 1990. Celo pri najnižjih vrednostih ob nespremenjenem delovanju bi bil dvig temperature od predindustrijske dobe višji od 2 °C.
- **Slovenija** se je v zadnjih 50 letih ogrela **za več kot 1 °C**, kar je hitreje od svetovnega in evropskega povprečja. Časovne spremembe letne količine padavin na večini območij Slovenije zaenkrat niso statistično značilne, a pri padavinskem režimu opazamo **upadanje količine padavin v prvi polovici leta in naraščanje v drugi polovici** - zmanjšana razpoložljivost vode ter pogostejše in dlje časa trajajoče pomladne in poletne suše.
- Projekcije podnebnih sprememb za Slovenijo kažejo, da se bo ob predvidenem povečanju vsebnosti TGP in sulfatnih aerosolov **temperatura zraka na celotnem območju Slovenije dvignila, količina padavin poleti se bo lahko zmanjšala za do 20 odstotkov**.

Namen prilagajanja

- V prihodnosti pričakujemo poleg povišane temperature zraka in tal tudi spremenjen padavinski režim, **bolj omejene vodne vire in večjo intenzivnost ter pogostnost ekstremnih vremenskih dogodkov**. Na predvidene podnebne spremembe se lahko pravočasno pripravimo, saj tako ublažimo morebitne negativne učinke.
- Namen prilagajanja je **zmanjšati tveganje in škodo** zaradi sedanjih in prihodnjih škodljivih učinkov podnebnih sprememb, in sicer na način, ki je stroškovno učinkovit ali izkorišča možne koristi. Prilagajanje lahko zajema nacionalne, regionalne ali individualne strategije in praktične ukrepe.

Strateški stebri prilagajanja slovenskega kmetijstva in gozdarstva podnebnim spremembam

- Izobraževanje, ozaveščanje, svetovanje.
- Vzdrževanje in pridobivanje novega znanja na področju podnebnih sprememb in prilagajanja nanje.
- Krepitev zmogljivosti za obvladovanje prilagajanja kmetijstva in gozdarstva.
- Ukrepi kmetijske in gozdarske politike in spremembe obstoječe zakonodaje.
- Krepitev mednarodnega sodelovanja in partnerstva pri prilagajanju kmetijstva in gozdarstva podnebnim spremembam.

Izobraževanje, ozaveščanje, svetovanje

- **Konkretni predvideni ukrepi** so javnomnenjske raziskave, izobraževanje, akcije ozaveščanja, kmetijsko in gozdarsko svetovanje ter 'katalogizacija' že obstoječega domačega in tujega znanja o možnostih prilagajanja kmetijstva in gozdarstva.

Raziskave s področja podnebnih sprememb in prilagajanja kmetijstva in gozdarstva

- Z raziskavami podnebnih sprememb in prilagajanja moramo oblikovati vsestranske in celostne **metodologije za presojo vplivov, občutljivosti in stroškovno učinkovitega prilagajanja**.
- Oblikovati moramo kazalnike za merjenje uspešnosti odzivov. Konkretni predvideni ukrepi so **usmerjanje znanstveno-raziskovalnega dela v raziskave**:
 - regionalnih podnebnih scenarijev in socio-ekonomskih scenarijev za Slovenijo,
 - na področju namakanja kulturnih rastlin in gospodarne rabe vode,
 - podnebnim spremembam prilagojene rastlinske pridelave,
 - podnebnim spremembam prilagojene živinoreje,
 - s področja podnebnih sprememb in prilagajanja gozdarstva,
 - kazalcev in drugega spremljanja uspešnosti prilagajanja in
 - agroklimatološke raziskave s področja pogostnosti in učinkov ekstremnega vremena in prilagajanja nanj.

Ukrepi kmetijske in gozdarske politike in spremembe obstoječe zakonodaje

- Za uspešno prilagajanje podnebnim spremembam bodo potrebni tudi številni ukrepi kmetijske politike in najverjetneje spremembe obstoječe zakonodaje. Najpomembnejša naloga je **vključitev prilagajanja v izvajanje sedanje in prihodnje zakonodaje in politik**:
 - uvrstitve izgradnje zadrževalnikov vode in namakalnih sistemov med najpomembnejše cilje kmetijske politike,
 - trajnostno zagotavljanje ekonomske varnosti kmetij ob pojavu ekstremnih vremenskih razmer,
 - izboljšanje ravnanja ob naravnih nesrečah in krizah,

- zagotavljanje možnosti izvajanja dopolnilnih dejavnosti na kmetijah in diverzifikacije pridelave,
- spremembe v prostorskem planiranju,
- spodbujanje kmetijskih in gozdarskih praks, ki zmanjšujejo emisije toplogrednih plinov in istočasno predstavljajo prilagajanje na podnebne spremembe,
- priporočila za politične odločitve v nacionalnih akcijskih programih in spremembe obstoječe in priprava nove zakonodaje v kmetijstvu,
- priporočila za politične odločitve v nacionalnih akcijskih programih in spremembe obstoječe in priprava nove zakonodaje na področju gozdarstva,
- zagotovitev učinkovitih inšpekcijskih služb.

Krepitev mednarodnega sodelovanja in partnerstva pri prilagajanju kmetijstva in gozdarstva podnebnim spremembam

- Politike prilagajanja se oblikujejo v skoraj vseh državah članicah EU in tudi drugod po svetu. Izkušnje iz zgodnjih ukrepov prilagajanja in izsledke raziskav je nujno treba izmenjavati. Zato moramo **spodbujati sodelovanje, partnerstvo in mrežno povezovanje z znanstveno skupnostjo** v EU in državah, ki niso del EU, zlasti v državah v razvoju, sosednih državah in ključnih partnerjih, ter si izmenjavati izsledke raziskav, podnebne modele in druga metodološka orodja

ZAVAROVANJE KMETIJSKE PROIZVODNJE

- Ministrstvo je **z letom 2006 začelo s sofinanciranjem zavarovalne premije** za zavarovanje posevkov in plodov. Višina sofinanciranja je bila 30 % z možnostjo sofinanciranja do skupno 50 % s strani občin. Zavarovalno premijo je sofinanciralo za zavarovanje pred nevarnostjo toče, požara in udara strele. Višina sredstev za ta namen pa je bila **dobrih 2 mio EUR**, od katerih je bilo porabljeno 1.7 mio EUR.
- **V letu 2007 je ministrstvo sofinanciranje zavarovalne premije razširilo** še na zavarovanje pred spomladansko pozebo, poplavami, viharjem ter na zavarovanje živali za primer bolezni. Višino sofinanciranja zavarovalne premije smo dvignili na 40 % z možnostjo sofinanciranja še dodatnih 10 % s strani občin. Višina sredstev za ta namen je bila **dobrih 5.6 mio EUR**, od katerih je bilo porabljenih dobrih 3.9 mio EUR. V primerjavi z preteklim letom se je **delež zavarovanja v kmetijski proizvodnji povečal za približno 129 %** (kljub temu, da se je delež sofinanciranja zavarovalne premije povečal iz 30 na 40%).
- **V letu 2008** smo zavarovanjem v preteklem letu **dodali še zavarovanje vzreje vodnih živali v ribogojnem objektu**. Delež sofinanciranja ostaja enak (40% + 10%), sredstva, ki smo jih za to namenili pa so v višini **dobrih 6,1 mio EUR**.
- Ker zavarovanje suše v Sloveniji ni mogoče, velikokrat pa predstavlja največji delež škode v kmetijski proizvodnji, je ministrstvo v letošnjem letu **pristopilo tudi k pogovorom s komercialnimi zavarovalnicami o možnosti zavarovanju suše**. Dogovarjanja še potekajo.
- Namen sofinanciranja zavarovalne premije je **vzpodbijanje kmetov k zavarovanju**, saj se državna pomoč za odpravo posledic škode v kmetijstvu po novi spremembi zakona o odpravi posledic naravnih nesreč namenja samo za naravne nesreče, ki jih ni mogoče zavarovati. Kot je razvidno iz zgoraj navedenih podatkov **zavarovanje v kmetijstvu vsako leto narašča**, zato se povečujejo tudi sredstva, ki jih država za to namenja.

PRAKTIČNA PRIPOROČILA ZA KMETE V PRIMERU SUŠE

- **MKGP pripravlja brošuro**, v kateri bodo podana priporočila za kmetovanje s pomočjo katerih lahko omilimo škodo, ki jo kmetijstvu povzroča suša. Namenjena bo predvsem tistim, ki se ukvarjajo s poljedelstvom, travništvom, zelenjadarstvom in hmeljarstvom.

Vsebina brošure - Tehnološka priporočila za zmanjšanje občutljivosti kmetijske pridelave na sušo

- Opisani bodo **abiotiski dejavniki, ki vplivajo ogroženost pridelave zaradi suše**. Na temelju meteoroloških in pedoloških dejavnikov bo ocenjena ogroženost posameznih pridelovalnih območij. Glede na sestavo kmetijske pridelave v njih bomo **izpostavili pridelovalna območja** v katerih bi bilo potrebno čim prej in v čim večjem obsegu **začeti izvajati ukrepe za zmanjševanje ogroženosti zaradi suše**.
- **Splošni ukrepi** za zmanjševanje občutljivosti pridelave za sušo so primerni tako za manj kot bolj ogrožena pridelovalna območja. V pretežni meri so del dobre kmetijske prakse pri pridelavi hrane in krme na njivah in travinju. Navezujejo se na ohranjanje oziroma izboljšanje rodovitnosti tal, predvsem na povečanje vsebnosti organske snovi v njih. Opisani bodo **najbolj primerni načini obdelave tal** za izboljšanje njihove sposobnosti za akumulacijo in zadrževanje vode. Poudarjen bo **pomen kolobarja** za zmanjšanje občutljivosti kmetijskih rastlin na sušo. Predstavili bomo tudi **priporočila za gnojenje, varstvo pred boleznimi in škodljivci in druge tehnološke ukrepe** s katerimi lahko v največji meri omilimo stresne razmere v času rasti in razvoja kmetijskih rastlin.
- Za posamezne poljščine in zelenjadnice bodo opisani **specifični tehnološki ukrepi** za zmanjšanje vpliva suše na višino in kakovost pridelkov. Ti obsegajo izbor sort, gostoto posevkov, gnojenje, nega posevkov med rastjo in še nekatere druge ukrepe.
- Priporočila za **manjše ali izrazitejše prilagajanje kmetijske pridelave** na ravni pridelovalnih območij in na ravni kmetijskih gospodarstev. V okviru manjšega prilagajanja bodo opisane možnosti za **pridelavo alternativnih virov krme, spremembo setvene sestave in njeno divezifikacijo** s ciljem zmanjševanja občutljivosti. Izrazitejše prilagajanje kmetijske pridelave zahteva večje spremembe v proizvodni usmeritvi kmetij. Glede na rastne razmere bodo podani predlogi za tovrstne spremembe.
- Namakanje kmetijskih rastlin kot najbolj učinkovit ukrep, namenoma ni vključeno v vsebine. Ministrstvo je namreč v obdobju 2003-2006 izdalo **serijo brošur Osnove za izobraževanje uporabnikov v tehnologijah namakanja kmetijskih zemljišč**, ki so na voljo tudi na spletni strani MKGP:

http://www.mkgp.gov.si/si/o_ministrstvu/direktorati/direktorat_za_kmetijstvo/starasektor_za_razvoj_po_dezelja_in_strukturno_politiko/melioracije/izobrazevalne_brosure_s_podrocja_namakanja/

KLIMATSKE SPREMEMBE IN PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA 2007 - 2013

- Program razvoja podeželja 2007-2013 (PRP 2007-2013) je skupni programski dokument Slovenije in Evropske komisije in predstavlja **programsko osnovo za črpanje finančnih sredstev** iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP).
- PRP posredno in neposredno **prispeva k blažitvi vplivov klimatskih sprememb**.
- S podpiranjem nakupa zgolj nove opreme PRP **posredno prispeva k ohranjanju okolja** (zmanjševanje emisij, racionalnejša poraba naravnih virov, povečanje ekonomičnosti izrabe naravnih virov, uvajanje novih tehnologij in drugo).

- V okviru aktivnosti PRP, ki **neposredno prispevajo k blažitvi klimatskih sprememb** lahko izpostavimo naslednje ukrepe:

Ukrep 121: Posodabljanje kmetijskih gospodarstev

- podpirajo se naložbe v namakalno infrastrukturo za namakalne sisteme, ki so v zasebni lasti, v izgradnjo pripadajočih vodnih virov in nakup namakalne opreme, ki lahko predstavlja samostojno naložbo (kadar gre za zamenjavo namakalne opreme, mora nova oprema za namakanje zagotavljati 25% manjšo porabo vode),
- podpira se nakup in postavitve mrež proti toči,
- podpirajo se naložbe v obnovljive vire energije za potrebe kmetijskega gospodarstva,
- pri ocenjevanju vlog se posebej točkuje naložbe, s katerimi se kmetijsko gospodarstvo prilagaja podnebnim spremembam.

Ukrep 123: Dodajanje vrednosti kmetijskim in gozdarskim proizvodom

- podpirajo se naložbe v obnovljive vire energije za lastne potrebe,
- pri ocenjevanju vlog se posebej točkuje naložbe, ki so izrazito naravnane na zmanjševanje vplivov proizvodnje na okolje.

Ukrep 125: Izboljšanje in razvoj infrastrukture, povezane z razvojem in prilagoditvijo kmetijstva

- podukrep 2 - Izgradnja velikih namakalnih sistemov, tehnološke posodobitve hidromelioracijskih sistemov ter izgradnja demonstracijskih namakalnih centrov:

- podpirajo se naložbe v izgradnjo novih velikih namakalnih sistemov (predvidevamo 2.000 ha novih sistemov),
- podpirajo se tudi tehnološke posodobitve že obstoječih namakalnih sistemov – za zmanjšanje porabe vode in energije (kapljično namakanje, namakanje z razpršilci),
- izgradnja demonstracijskih namakalnih centrov – za promocijo in razvoj namakanja, izobraževanje in praktično usposabljanje uporabnikov, poskusi s poudarkom na novih tehnologijah,
- naložbe se financira do 100% upravičenih stroškov,
- odmera nadomestila za vzdrževanje HMS – uporabniki oz. lastniki zemljišč krijejo stroške vzdrževanja in upravljanja hidromelioracijskih sistemov. Samo urejeni in delujoči sistemi so učinkoviti;

- podukrep 1 - Komascije in ureditev infrastrukture, povezane s komascijami (potne mreže):

- podpira se ureditev oziroma racionalizacija potnih mrež, kar delno prispeva k zmanjševanju porabe goriv in izpustov toplogrednih plinov.

Ukrep 311: Diverzifikacija v nekmetske dejavnosti

- podpirajo se naložbe v pridobivanje energije za prodajo na kmetiji iz obnovljivih virov,
- pri ocenjevanju vlog se posebej točkuje tudi naložbe iz tega naslova.

Ukrep 312: Podpora ustanavljanju in razvoju mikropodjetij

- podpirajo se naložbe v pridobivanje energije za prodajo iz obnovljivih virov,
- pri ocenjevanju vlog se posebej točkuje tudi naložbe iz tega naslova ter vpliv naložb na okolje-zmanjšanje negativnih vplivov na okolje.

Ekološko kmetovanje

- prispeva k ohranjanju naravnih virov in k trajnostnemu gospodarjenju z njimi,
- poudarja lokalno porabo (prodajo) pridelane hrane in s tem znižanje porabe fosilnih goriv zaradi transporta.

Kmetijsko okoljski ukrepi

- spodbujanje dobre kmetijske prakse in zagotavljanje standardov pri zmanjševanju vnosa dušika v tla – ravnanje z živinskimi gnojili,

- k zmanjšanju toplogrednih plinov do danes je najbolj prispeval manjši obseg reje perutnine in govedi ter nove čistilne naprave na prašičjih farmah,
- k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov najbolj prispevajo kmetijsko okoljski podukrepi: integrirano sadjarstvo, vinogradništvo in vrtnarstvo, planinska paša, sonaravna reja domačih živali, ohranjanje ekstenzivnega travinja, pokritost tal na vodovarstvenem območju in ekološko kmetovanje.

KLIMATSKE SPREMEMBE IN HIDROMELIORACIJE

Delovanje in vzdrževanje hidromelioracijskih sistemov (HMS)

- V Sloveniji imamo okrog **95.000 ha hidromelioriranih zemljišč**, ki obsegajo **630 velikih hidromelioracijskih sistemov** (namakalnih in osuševalnih). Namakalni sistemi so urejeni na okrog 15.000 ha površin. Od teh jih je približno polovica v državni lasti (veliki namakalni sistemi), drugi pa so v privatni lasti (mali namakalni sistemi). Od vseh namakalnih je 60 velikih namakalnih sistemov.
- Največji namakalni sistem v Sloveniji imamo na Goriškem – **namakalni sistem Vogršček**, precej pa jih je tudi v Podravju, na Dolenjskem in na Primorskem.
- Z njimi zagotavljamo ustrezno kvaliteto, časovno usklajeno proizvodnjo in s tem posledično **konkurenčnost na tržišču**. Kjer imamo kot končno proizvodnjo živinorejo, pa ohranjamo oziroma omogočamo **stalni in kontrolirani vir hrane**.
- **Potreba po namakalnih sistemih** je povsod, kjer proizvajamo sadje, vrtnine, trsnice, krompir in poljščine, ki se jim z namakanjem bistveno poveča doprinos. V primeru, da imamo kot končni produkt živinorejo, se splača tudi namakanje koruze in travinja, da se ohrani stalni vir hrane za končno proizvodnjo mesa. Največje povpraševanje po takšnih sistemih je na kmetijskih območjih Pomurja, Podravja, Dolenjske in Primorske.
- Za postavitve namakalnih sistemov morajo biti zagotovljene **ustrezne talne (pedološke) razmere in možnost vodnega vira**.
- Študije so pokazale, da bi potrebovali potencialno še vsaj 15.000 ha namakalnih površin. Zaradi manjših investicijskih vlaganj v namakalne sisteme v preteklih obdobjih, se ni izgradilo veliko novih namakalnih sistemov v tem obdobju. Tudi klimatske spremembe se še niso tako izrazito kazale in je bilo tudi povpraševanje po namakalnih sistemih manjše. Že izgrajeni namakalni sistemi so se pretežno stalno uporabljali, razen na območjih, kjer so v tranzicijskem obdobju privatizacije, razpadle nosilne organizacije, ki so prej skrbele za upravljanje nekaterih sistemov. Te sisteme ponovno vzpostavljamo in posodabljammo za bodočo uporabo.
- V letu 2007 je bila po 2 letni prekinitvi ponovno izvedena **odmera nadomestila za vzdrževanje in redno delovanje hidromelioracijskih sistemov**. Po zakonu namreč sredstva za kritje stroškov za redno delovanje in vzdrževanje osuševalnih in velikih namakalnih sistemov do terciarnega omrežja zagotavljajo lastniki melioriranih zemljišč v sorazmerju s površino melioriranih zemljišč. **V odmero 2007 je bilo vključenih 247 hidromelioracijskih sistemov**. Od tega je bilo 30 namakalnih sistemov, ki obsegajo okoli 2600 ha od vseh površin v odmeri.
- Po podatkih podjetja RRC d.d. je bilo iz odmere 2007 do februarja 2008 zbranih 536.000 EUR od predvidenih 700.000 EUR. Z zbranimi sredstvi se bodo vzdrževalna dela na hidromelioracijskih območjih, ki so bili v odmeri. Upravljavci in izvajalci vzdrževalnih del so v sodelovanju z melioracijskimi skupnostmi pripravili **programe vzdrževanja in februarja 2008 ponekod pričeli z vzdrževalnimi deli na hidromelioracijskih sistemih**. V okviru teh del so vključene vse naloge, ki se tičejo vzdrževanja in rednega delovanja.

- Na ministrstvu smo tudi že **pričeli pripravljati podatke za odmero nadomestila za kritje stroškov za vzdrževalna dela na melioracijskih območjih za leto 2008**, saj bomo le s kontinuirano odmero lahko zagotovili redno vzdrževanje in delovanje hidromelioracijskih sistemov.

Razpisi namakanje

- V letu 1999 je bila pod okriljem Svetovne Banke izdelana Študija izvedljivosti nacionalnega programa namakanja, ki je bila opravljena na vzorcu 3.614 ha, kot referenčnem podatku za izvedljivost namakanja na 15.000 ha površin v Sloveniji. Študija je izkazala izredno **veliko ekonomičnost izgradenj** na teh pilotnih projektih in sicer je na 2.785 ha interna stopnja donosnosti krepko presegla 11,5 %, pri 395 ha je bila ta interna stopnja donosnosti malo nad 11 %, pri 414 ha pa ni dosegla interne stopnje donosnosti 6,5 %. To dokazuje, da je praktično povsod, kjer obstajajo pogoji in vodni viri za intenzivno proizvodnjo sadja, zelenjave, trsnic, cvetja pa tudi vseh poljščin, ki se jim z namakanjem donos in kvaliteta bistveno povečata, gradnja namakalnih sistemov ekonomsko opravičljiva.
- V sklopu prilagajanja kmetijstva podnebnim spremembam so v PRP RS za obdobje 2007 – 2013 pomembno zastopane naložbe v namakalne sisteme in namakalne centre; tako naložbe v velike namakalne sisteme, kot tudi naložbe v male namakalne sisteme. Za slednje je bil lani **objavljen razpis za naložbe v kmetijska gospodarstva**.
- Pri ukrepih izboljšanja in razvoja infrastrukture, povezane z razvojem in prilagoditvijo kmetijstva so pri podukrepu št. 2 predvidene **izgradnje velikih namakalnih sistemov, tehnološke posodobitve hidromelioracijskih sistemov ter izgradnje demonstracijskih namakalnih centrov**. Pomembna je možnost deleža financiranja do 100 % upravičenih stroškov investicij. Skupno bo razpisano **26 mio EUR**.
- **Trenutno** pripravljamo javne razpise za izbor usposobljenih revidentov projektne in ekonomske dokumentacije velikih hidromelioracijskih sistemov in namakalnih centrov in pa razpis za izbor usposobljenih državnih demonstracijsko – izobraževalnih na namakalnih centrov.
- Temu bodo **v aprilu sledili javni razpisi** za izgradnjo velikih namakalnih sistemov, za tehnološke posodobitve namakalnih sistemov in za infrastruktura državnih demonstracijsko – namakalnih centrov. Glavni namen je tehnološka posodobitev obstoječih namakalnih sistemov, ki bi jih prilagodili zmanjšani porabi vode z uporabo tehnologij kapljičnega namakanja in namakanja z razpršilci. S temi naložbami se bo uvajalo zmanjševanje porabe vode in energije za namakanje na obstoječih sistemih. S to zmanjšano količino vode bi omogočili namakanje drugim kmetijam, ki niso vključene v obstoječa namakalne sisteme.
- **Hkratno izobraževanje in demonstracije** v državnih namakalnih centrih pa bodo omogočili pravilno rokovanje z namakalnimi sistemi, pravilno uporabo namakalne opreme in pravilno uporabo tehnologije namakanja, skladiščenja itd. kar je nuno za uspešno implementacijo teh ukrepov. Centri bodo postali gibalno razvoja na področju namakanja, kjer se bodo izvajali poskusi s poudarkom na ustreznih novih tehnologijah za zmanjšanje porabe vode ter zmanjšanja vnosa nitratov in pesticidov v tla.
- Predvidevamo, da bi se v celotnem obdobju izgradilo okoli **2.000 ha novih namakalnih sistemov**, tehnološko **posodobili približno 3000 ha obstoječih sistemov** in usposobili vse izbrane državne demonstracijsko – izobraževalne namakalne centre.